

O POSEBNI ŠTEVILKI ČASOPISA TRIESTE

Težave sporazuma med Italijani in Slovenci

Največja ovira je nacionalistična miselnost - V narodnih vprašanjih si morajo Slovenci biti edini

V Trstu izhajajoči dnevnik Trieste je izdal te dni posebno številko, posvečeno skoro v celoti vprašanju, kako naj Slovenci in Italijani uredijo svoje medsebojne odnose, da bi mogla oba naroda tu živeti drug poleg drugega v miru in prijateljstvu. Prvič se je zgodilo, da so uredniki dali priliko Slovincem, da tudi oni povedo italijanski javnosti svoje mnenje o tej važni zadevi. Zato so stopili v stik s predstavniki vseh obstoječih slovenskih političnih organizacij ter jih naprosili, naj tudi pismeno obrazložijo svoje misli in predloge.

Urednik Giorgio Cesare ugotavlja, da so bili vsi slovenski voditelji, s katerimi je govoril, »uravnovešeni in razumni« in da se s tem odpira možnost za obširnejše javne razprave.

Priznavamo, da so tudi italijanski sodelavci časopisa bili v svojih izjavah zmerni in pisali o slovenski manjšini zelo dostojno ter tako ustvarili ozračje, v katerem so nadaljnje razprave možne in koristne.

ZA NOVO POLITIKO DO SLOVENCEV

Giorgio Cesare ugotavlja brez obotavljanja, da je bila politika fašistov »politika zatiranja narodnih manjšin, katerim so odrekli celo najosnovnejšo človeško pravico, da se izražajo v lastnem materinem jeziku«. Zdaj je napočil čas, ko je treba tak nacionalizem zavreči ter iskati poti k poštenemu sožitju med obema narodoma.

Bivši politični svetovalec pri ZVU Diego de Castro je še bolj jasan. Pot, ki vodi k resničnemu pomirjenju, je po njegovem »le ena, in sicer ta, da pustiš manjšinam vsako mogočo svobodo in jim celo pomagaj, da uveljavijo svoje narodne in jezikovne posebnosti«. Imeti morajo občutek, da jih večina spoštuje ter ravna z njimi z ono pristransko širokogrudnostjo, s katero se »obnašajo močni s šibkimi«.

Ni res — pravi De Castro — da bi s tako politiko pripravljali sami pot, ki nas pelje k novim izgubam državnega ozemlja. To bi se zgodilo samo, ako bi Italija spet zgubila kako bodočo vojno, kar je pa odvisno le od njene politike. Če se to ne primeri, je pa nadvse jasno, da se bodo manjšine čutile tem bolj vezane na Italijo, čim bolj bo ta z njimi ravnala, čim bolj jih bo spoštovala ter jih pustila živeti v polni svobodi.

Zato je potrebno, da država strogo izpolnjuje dano besedo, da spoštuje podpisane pogodbe in razglasi jasna ter stalna načela svoje narodnostne politike, na katera se pripadniki manjšin lahko brezpogojno zanesajo.

Ravnanje z manjšinami ne sme biti več odvisno od dobre ali zle volje posameznih oblastnikov ali uradnikov, kakor se sedaj dogaja, temveč bi se s tem važnim vprašanjem moral baviti parlament ter določiti take smernice manjšinske politike, ki bi bile za vsa oblastva v državi obvezne. Če bi Italija postopala drugače, bi ona sama le podpirala slovanski iredentizem v naših krajih.

NAČELA IN DEJANSKO ŽIVLJENJE

Ko človek bere take pametne besede, si misli, da je sporazum vsaj s temi razgledanimi Italijani prav lahko dosegljiv. Saj se načelno vsi razsodni Slovenci z njimi popolnoma strinjajo!

Toda če si njihove izjave podrobno ogledamo in jih razčlenimo, spoznamo, da je tudi sporazum s takimi Italijani na žalost še vedno le naloga — bodočnosti.

De Castro piše n. pr., da bi Italija morala spoštovati od nje podpisane pogodbe in držati dano besedo, v isti sapi pa trdi, da so »nekatera določila« londonskega sporazuma »popolnoma neizvedljiva« ter po človeški pameti zato pač neobvezna.

Londonske dogovore bi po njegovem

morali v nekaterih točkah spremeniti: tako zahteva, naj tukajšnji Slovenci uživajo v sporazumu zajamčene jim pravice le »s pogojem najstrožje revizije«, to se pravi samo tedaj, ako uživajo iste pravice tudi Italijani v Istri. Tukajšnji slovenski prebivalci naj bi bili torej nekaki talci, odgovorni za morebitne krivice, ki se gode Italijanom v drugi državi.

Londonski sporazum je zagotovil tržaškim Slovincem dvojezičnost v upravnih in sodnih uradih ter jim zajamčil, da se bo njihov jezik uporabljal tudi v javnih napisih, proglasih in odločbah. De Castro zahteva, naj se te ugodnosti priznajo Slovincem samo, »če zanje prosijo«.

Za pravice, ki so nam po zakonu že dane in priznane, naj torej še posebej prosimo in se zanje pogajamo. Kolikemu pritisku in kakšnim zlorabam bi izložili naše ljudstvo, če bi sprejeli take pogoje! V stiskanju Slovencev izvežebani šovinisti vseh vrst bi že poskrbeli, da naši gospodarsko odvisni ljudje »ne prosijo« za pravice, ki jim pritičejo, ter se tako spremeni posebni statut v svojih najvažnejših določbah v prazne besede!

Stališče Slovencev

Razen tega beremo v časopisu Trieste, kako nam na lep in obziren način priporočajo, naj se sprijaznimo z italijanskimi šolami v slovenskih krajih in s tujimi naselji na slovenskem narodnem ozemlju.

Take stvari pričakujejo in zahtevajo od naše manjšine, četudi dobro vedo, da jih vse njene politične organizacije brez pomisleka odklanjajo.

Vsi slovenski voditelji brez izjeme hočejo, naj Italija izvede V CELOTI londonski sporazum z njegovim posebnim statutom, vsi zavračajo z vso odločnostjo misel, da bi naše ljudstvo postalo narod talcev, odgovoren za morebitne krivice, ki jih drugi delajo Italijanom. Resnično demokratična vlada mora izpolnjevati svoje pravne in moralne dolžnosti do državljanov tuje narodnosti brez ozira na to, kako ravna s svojimi državljani druge vlade in države. To je tako temeljno in nesporno načelo morale, da razumni in pravični ljudje o njem niti ne razpravljajo. Veljati bi moralo še prav posebno za vlado s krščanskim programom in za vse njene strankarske organizacije.

Če ravna drugače, so zabredle v poganški nacionalizem in se ne morejo imenovati niti demokratične niti krščanske. Nobenega dvoma ne more biti, da je naša tukajšnja Krščanska demokracija zašla žalibog na nacionalistična stranpota, tako da je postal

med njo in celo najvernejšimi slovenskimi katoliki vsak sporazum nemogoč. Tudi v tem so si danes vsi Slovenci edini.

S kom naj se torej Slovenci sporazumevajo? Prvo prijateljsko javno razpravo o slovensko-italijanskih odnosih v naših krajih nam je ponudila skupina razumnikov, ki urejuje časopis Trieste. Toda kar smo zgoraj obrazložili, nam dokazuje, da tudi z njimi sporazum ni lahka stvar. Edino, v čemer se vsi strinjamo, je, da vodi Rim v naših krajih zgrešeno manjšinsko politiko in da je treba postaviti odnose med Slovenci in Italijani na nove temelje. V tem so si vsi, ki so se udeležili razprave v »Trieste«, edini, so se udeležili razprave v »Trieste«, edini; zaupanje rimski vladi je izrazil v časopisu, kakor beremo, samo dr. Josip Agneletto.

KAJ NAM PREOSTANE

Ker je sporazum z Italijani, kot smo videli, deloma nemogoč, deloma pa morda le stvar bodočnosti, v svojem obstanku ogroženim Slovincem ne preostane drugo, kakor da se NAJPREJ MED SEBOJ SAMI SPORAZUMEJO.

Predstavnica kominformistov Marija Berničeva zagovarja v časopisu »najširšo edinost vseh Slovencev«, češ da je taka edinost potrebna za uspešno obrambo naših narod-

NOVICE Z VSEGA SVETA

ČRNI TOREK V ŽENEVI

Na sestanku v Ženevi so pretekli teden zapadnjaki zahtevali od Molotova, naj se Sovjetska zveza jasno in bistro izjavi, ali je za zedinjenje Nemčije in ali je to, da si septembra 1956 nemško prebivalstvo svobodno izvoli skupen parlament in skupno vlado.

Molotov je odvrnil, da se mora posvetovati s svojo vlado, preden na vprašanje lahko odgovori. In res je odpotoval v Moskvo, od koder se je ta torek vrnil v Ženevo z odgovorom.

Ves svet je napeto pričakoval, kaj poreče sovjetski zunanji minister, posebno ker je pred odhodom iz Moskve izjavil časnikarjem, da se vrača v Švico z dobro naloženim kovčkom.

Toda ko je začel govoriti, to se pravi, odprl kovček, so zapadni ministri debelo gledali. Molotov je v imenu Moskve s silno ostrimi besedami volitve odbil ter s tem prenesel zedinjenje Nemčije v daljno in negotovo bodočnost.

Ker so zapadnjaki že prej izjavili, da ne bodo podpisali nobene pogodbe o varnosti Evrope, če se prej Nemčija ne združi, je nastala nevarnost, da se zborovanje v Ženevi razbije ter se državniki vrnejo domov praznih rok.

Vsi se zavedajo, da bi to bil zelo hud udarec za človeštvo, ki si srčno želi miru in ki je spremljalo s tolikimi nadami pogajanja sprtih velesil v Ženevi. Zato upamo, da bodo odgovorni državniki naredili vse, da konferenco v poslednjem trenutku rešijo.

DULLES NA BRIONI

Ameriški zunanji minister Foster Dulles je preteklo nedeljo obiskal Tita na otoku Brioni. Z njim je odletela z Dunaja v Istro šestdesetorica radovednih časnikarjev, da bi poročala o sestanku med obema državnikoma.

O čem sta razpravljala v 6 ur trajajočih razgovorih? Dulles je rekel, da je poročal Titu o poteku diplomatskega zborovanja v Ženevi ter hotel vedeti, kaj misli Tito o zedinjenju Nemčije. »Kar sva govorila,« je dodal, »mora ostati tajno.«

Razčlenila sta tudi nevarni položaj, ki je nastal zadnje čase na Bližnjem vzhodu, kjer obstaja nevarnost, da izbruhne vojna med državo Izrael ter Egiptom in drugimi arabskimi deželami. Ker bo Tito v kratkem obiskal Egipt, ga je Dulles prosil, naj tam vpliva pomirjevalno ter posreduje med sprtnimi vladami.

Državnika sta razpravljala tudi o položaju vzhodnoevropskih držav, to je Poljske, Romunije, Bolgarije in drugih dežel, ki so danes še pod oblastjo Sovjetske zveze, ter se zedinila, da imajo ti narodi pravico do popolne neodvisnosti in da se nihče ne vtikuje v njih notranje razmere.

Nekateri sodijo, da je bila ta točka najpomembnejši del sestanka na Brionih. Pogovori so tekli vsekakor zelo prijateljsko ter uvrstili dobre odnose med Združenimi državami in Jugoslavijo. Dulles je po večerji zadovoljen odletel z Brionov v Ženevo in z njim truma časnikarjev in njegovih sodelavcev.

MOHAMED V. SE VRAČA

Francoska vlada se je popolnoma pomirila z maroškim sultanom Ben Jusefom, ki ga je pred kratkim imela interniranega na otoku Madagaskarju. Jusef se vrne sredi tega meseca domov kot vladar Mohamed V.

Vest je vzbudila med arabskimi domačini nepopisno veselje in tako povzdignila njegov ugled, da so ga priznali za zakonitega vladarja tudi francoski priseljenci ter ga naprosili, naj jih pritegne v novo vlado.

AMERIŠKA POMOČ

Po obisku ameriškega državnega podtajnika Murphyja v Beogradu je sedaj prispela Jugoslaviji prva večja pomoč za gradnjo njenih cest. Prišlo je 20 milijonov dolarjev, da se uporabijo za široko in moderno avtomobilsko cesto iz Zagreba v Ljubljano, ki je le del mnogo daljše avtomobilske proge Beograd — Zagreb — Ljubljana — Trst.

DUCE, DUCE!

Dne 4. novembra naj bi v Bocnu na južnem Tirolskem vse italijanske stranke složno praznovala obletnico italijanske zmage nad Avstro-Ogrsko. Po mestu so od hiše do hiše razdeljevali laške trobojnice, avtobusi so pa dovažali goste iz najbolj oddaljenih delov države.

Toda fašisti so slavje prav korenito pokvarili. V Bocnu so se pojavili v črnih srajcah in s svojimi zastavami, prepevali stare fašistične pesmi, vpili Eja, eja, alalà, vzklikali Mussoliniju: Duce, Duce! ter žalili svoje politične nasprotnike. Oblastva so bila seve gluha in slepa!

PREBEŽNIKE VRAČAJO

Prejšnji teden je videmska kvestura izročila jugoslovanski policiji 30 ubežnikov, ki jih je imela priprte v tamkajšnjem begunskem taborišču. Kvestor Morelli je pojasnil časnikarjem, da Italija ni dovolila beguncem zatočišča zaradi tega, ker niso dokazali, da so zbežali iz Jugoslavije iz političnih razlogov. Imen pa ni hotel povedati, češ da bi to bilo proti dogovoru med obema vladama.

VROČEKRVNI NAPOLITANCI

V nedeljo je bila v Neaplju nogometna tekma med Bologno in Neapljem. Domačini so trdno pričakovali, da bo zmagal njihov klub, toda v poslednjem trenutku jim je zmaga zdrknila iz rok. Za neuspeh je bil po njihovem kriv pristranski sodnik Rimljan Maurelli.

Zato je množica začela metati na igrišče steklenice, sifone, kamenje in razbijati sedeže, nekateri so potegnili iz žepa samokrese in začeli napadati tudi karabinjerje in policiste. Nastala je taka zmešnjava, da je bilo nd 150 oseb ranjenih. Najbolj surove kričaje so odpeljali v zapore. Sodnik si je komaj rešil kožo, dobil je samo krepko klofuto.

Z zadevo se sedaj ukvarja sam načelnik vlade Segni. Šport bo s časom res zmešal ljudem glavo.

DO GRLA V ZLATU

Hitlerjev osebni sluga, Heinz Linge se je pred dobrim mesecem vrnil suh, plešast in brez fیکا v žepu iz ruskega ujetništva. Toda brž ko je prispel v Berlin, se je njegova uso-

da hipoma spremenila. Odposlanci vseh močih svetovnih in domačih časnikov so začeli vanj siliti, naj pove ali napiše, kar ve o zasebnem Hitlerjevem življenju in njegovi smrti. Linge je sprejel, vendar si je dal vsak članek presneto drago plačati. Za 8 člankov o poslednjih dneh diktatorja mu je moral neki angleški dopisni urad odšteti 300 tisoč mark ali 42 milijonov lir. Za sestavek »Kako je Hitler jedel« je zahteval en milijon in pol, ravno toliko za članek »Hitler in njegova čudaštva«, 8 milijonov za nekaj dopisov o »Hitlerju in ženskah« in tako dalje.

Če mu očitajo, da stavi oderuške zahteve, Linge skomigne z rameni: »Na svetu je bil le en Cezar, le en Napoleon in le en Hitler. Ako hočete kaj zvedeti, plačajte.«

POT V VELIKO BRITANJO

Podpredsednik jugoslovanske vlade Edvard Kardelj odpotuje 14. t. m. na povabilo angleške vlade v London, kjer bo imel razgovore z ministrskim predsednikom Edenom in finančnim ministrom Butlerjem. Jugoslovanskega državnika bo sprejela v posebni avdijenci tudi kraljica Elizabeta II.

RAZKOŠEN AVTOMOBIL

Na razstavi avtomobilov v Londonu vzbuja največjo pozornost mlečnobel avto, ki ga je gospa Docker dobila v dar od svojega moža. V notranjosti vidiš poseben bar z raznimi pijačami, omaro s krožniki in jedilnim orodjem za obed in kotichek, kjer si gospa lahko neguje roke in lice. Sedeži so prevlečeni s kožo od zebre, ročaji in gumbi so iz zlata. V avtu je celo slonokoščeni dežnik. Vozilo je stalo 23 milijonov lir. To se godi v času, ko nešteto mater vsak dan s skrbjo vprašuje, kako bodo nahranile svoje otroke.

SONCE V ŠKATLAH

Kako prihraniti drago kurivo, jo je najbolje iztaknil inženir Leslie Gardner iz Bristol. Izumil je, kakor pravi, posebne jeklene cevi, pomešane s tajno kemično snovjo, ki vsrkuje sončne žarke ter nato skozi 18 mesecev sama izžareva ter širi okoli sebe blagodejno toploto.

VABIJO GA K FILMU

Bivši argentinski predsednik Peron je zapustil Paragvaj in odletel v srednjo Ameriko. Listi pišejo, da dobiva mož vsak dan košare pisem, v katerih mu različne žene kot vdovcu ponujajo poroko. Razna podjetja ga vabijo, naj postane filmski igralec, češ da ga bodo mastno plačevala.

NAGRADE RUDARJEM

V Jugoslaviji je po vojni proizvodnja premoga močno narasla, toda ker se tudi industrija zelo naglo širi, premoga kljub temu primanjkuje. Sedaj ga je težko dobiti na trgu, kar je posebno nerodno ob začetku zime. Zato je vlada razpisala nagrado rudarjem, ki dobe za vsako izven urnika nakopano tonno do 1300 dinarjev doplačila.

SAM SEBE JE OZNAČIL

V posebni številki časopisa Trieste je sodeloval tudi predsednik SDZ dr. Agneletto. V njem pravi o pristaših Slov. kršč. socialne zveze, da »so sopotniki titovcev«.

Kako se imenuje tako neresnično govorjenje o lastnih rojakih tujemu časnikarju, našemu preprostemu, a nepokvarjenemu ljudstvu, ni potrebno še posebej pojasnjevati.

NOVICE

JUŽNI TIROL

Avstrijski državni podtajnik v zunanjem ministrstvu g. Kreisky je ta teden na nekem socialističnem shodu predlagal, naj se zastopniki Italije in Avstrije sestanejo na pogajanja, da na miren in prijateljski način rešijo vprašanje južnega Tirola.

Iz tega vidimo, kako važno mesto zavzema v avstrijski politiki nemška narodna manjšina v Italiji.

ENO NAJLEPŠIH GLEDALIŠČ

To je bivša dvorna opera na Dunaju, ki so jo začeli graditi l. 1859 iz sredstev cesarske vladarske hiše, to je z denarjem davkoplačevalcev, torej tudi s prispevkom Slovencev. Nekaj dni pred koncem zadnje vojne so zažigalne bombe zadele razkošno stavbo, da je zgorela do tal. Tako so začeli zbirati po vsem svetu denar, da bi obnovili v starem sijaju veličastni hram glasbe. Obnovitvena dela so trajala točno 10 let in stala nič manj ko 5900 milijonov lir. Toliko za eno samo poslopje.

Preteklo soboto je bila svečana otvoritev, katere so se udeležile vodilne osebnosti iz vseh delov sveta, med njimi tudi ameriški zunanji minister Dulles in predstavniki iz Sovjetske zveze. Ravnatelj operi so izročili zlate ključke, en sedež v pritličju je stal nad 100 tisoč lir.

GROZLJIVA URA

V Londonu so priredili zlatarji razstavo, na kateri vidiš med drugim tudi uro v obliki mrtvaške glave, ki je bila last nesrečne škotske kraljice Marije Stuart. Šele v trenutku, ko je stopala na morišče, se je ločila od ure ter jo darovala svoji dvorni dami Mariji Seton. Njeni potomci so po več stoletjih sedaj redki predmet razstavili. Posebnost ure je v tem, da se, ko zasukneš črepinjo, čeljusti odpro ter zagledaš v notranjosti števec s kazalci.

NAJSTAREJŠE GOSLI

Najstarejša violina v Združenih državah je iz leta 1564. Izdelal jo je slavni italijanski obrtnik Andrej Amati iz Cremona za tedanjega francoskega kralja Karla IX. Z njo je violinist Cartier navadno spremljal na

klavirju kraljice Marije Antonieto, ki je bila v francoski revoluciji obglavljena. Gosli so prišle v Ameriko leta 1942 in so jih pred dnevi prvič uporabili na javnem koncertu.

MRZLI OGENJ

Nemški profesor Edvard Just je izumil nov način za izkoriščanje premoga. Doslej so ga kurili, da je proizvajal paro in s tem gonilno silo. Sedaj pa bo s pomočjo posebnih kemičnih postopkov proizvajal elektriko, ne da bi ga bilo treba žgati. Na ta način bo namesto sedanjih 23 odstotkov izkoriščenih 70 odstotkov premogovne energije.

ŠESTI KONTINENT

Prihodnje leto se odpravi okoli 400 učenjakov iz vseh delov sveta raziskoval tajnosti južnega tečaja. Odprava bo stala ogromno denarja, to je 300 milijonov dolarjev. Južni tečaj se nahaja na 3 tisoč metrov visoki planoti, kjer ni ne živali in ne rastlin, zakaj mrz doseže 40 do 60 stopinj pod ničlo in tam divjajo pogosti siloviti viharji. Toda učenjaki so dognali, da so pod večnim ledovjem ogromna ležišča premoga, petroleja, bakra, cinka in tudi za atomsko silo tako važnega urana. Južni tečaj bi bil lahko tudi hladilnik sveta: na njem so našli jedila, ki so jih tam pustili raziskovalci in ki so 40 let ostala nepokvarjena in užitna. Tu bi lahko hranili za nedoločen čas poljuone množine hrane.

Države so začele sedaj tekrovati, kdo bo najprej in temeljiteje odkril tajne te šeste zemljine in kako si bodo med seboj razdelile njena bogastva.

SVETOVNI PROMET

Danes se poslužuje letal 200-krat več potnikov kot leta 1929, in sicer že 55 milijonov ljudi na leto. Iz Evrope v Ameriko in od tam v Evropo potuje 62 od sto oseb na ladjah. 38 od sto pa z zrakoplovi. Izračunali so, da se bo l. 1960 samo še polovica potnikov posluževala ladij, druga polovica pa bo letela po zraku čez Atlantski ocean. Taka vožnja je mnogo hitrejša in bo postala s časom vse cenejša.

ZNANSTVENA POLICIJA

Letos v aprilu so našli v Londonu blizu igrišča za golf gospo Curell z razbito črepinjo. Poleg trupla je ležala železna palica. Kako najti s pomočjo te palice morilca?

Slovita policija Scotland Yarda si je pa za-

pičila v glavo, da ga mora za vsako ceno odkriti, in sicer samo po prstnih odtisih na palici. Z neznansko potrpežljivostjo je preiskala roke vsem 8989 prebivalcem četrte okoli igrišča. Ker so se nekateri medtem izselili v inozemstvo, je šla za njimi celo v Kanado in Eritrejo.

Pri 4605. osebi je končno odkrila prave odtise. Morilec Queripela, ki je te dni svoj zločin priznal, je iz bogate meščanske družine.

Obletnica revolucije

V ponedeljek je minilo 38 let, odkar je izbruhnila v Rusiji komunistična revolucija. Ta dan so obhajali v Moskvi z velikimi svečanostmi. Tujim časnikarjem se je zdela posebno značilna vojaška parada, ki je dokazala svetu, kako dobro je Sovjetska zveza oborožena. Na nebu se je prikazal štirimotorni bombnik na reakcijski pogon, s katerim je mogoče leteti čez oceane in napasti najbolj oddaljeno deželo na zemlji. Bombnik je spremljalo 54 manjših reakcijskih bojnih letal. Mimo Leninove grobnice so korakale najrazličnejše edinice v strumni disciplini. »To je prava pruska vojska!« je pripomnil neki inozemski opazovalec.

Pri tem je na Moskvo pritiskal resničen zimski mrz, kajti toplomer je kazal 5 stopinj pod ničlo. Tuji diplomati so se tesno ovijali v kožuhe in njihovim ženam so se pordečila ušesa in nosovi. Iz steklenic so od časa do časa srkale vročega čaja, da so laže prenašale mrz.

Za to prezebovanje pa so bile bogato plačane na razkošnem večernem sprejemu v Kremlju. Stalinovi nasledniki so sprejeli goste s pravo slovansko prisrčnostjo in gostoljubnostjo. V ogromni palači so zanje določili celo posebno plesno dvorano, kjer se ni vrtel le manjši svet, temveč pozneje tudi si volasi državniki.

Ko je orkester zaigral polko, je začel plesati celo načelnik vlade Bulganin, ki se je sukal kot pravi mladenič. Eno roko je imel stegnjeno okoli plesalke, drugo je držal na hrbtu. Prisotni so mu burno ploskali, on se je smehljal in bil ob koncu nekoliko zasopljn.

Na prihodnjem plesu je nastopil več ko sedemdesetletni predsednik republike maršal Vorosilov ter je vse presenetil s svojo živahno močjo in gibčnostjo.

Za njim je prišel na vrsto oni podpredsednik vlade Mikojan, ki je gledal z daljnogledom s Sockerba na Trst. Ker je po narodnosti Armenec, so zanj zaigrali kavkaški narodni ples. Vzdignil je razprte lakti do obraza ter se z drobnimi in hitrimi stopinjami spustil v krogu okoli dvorane, bistro pogledujoč, katero plesalko naj si izbere. Končno je zgrabil za roko lepo mladenko ter se po vseh pravilih ljudskega plesa zavrtel z njo po sobani. Gledalci so ga spremljali z enakovrednim in močnim ploskanjem.

Vsi so pričakovali, da se zavrti tudi Hruščev. Mikojan ga je vlekel z odra, naj zapleše ukrajinski narodni ples, toda Hruščev se je branil in zašepetal nekaj na uho Mikojanu, ki nato ni več vanj silil.

Sprejem je bil vsekakor tako prisrčen, da se je spremenil v družinsko zabavo ter navdušil vse goste. Domov so se vračali zelo veseli, vendar se politična borba med Sovjetsko zvezo in zapadom kljub vsem plesom krepko nadaljuje.

Težave sporazuma med Italijani in Slovenci

Nadaljevanje s 1. strani

nih pravic, naše kulture in našega jezika. S tem so se doslej strinjale tudi ostale slovenske politične organizacije in ves naš narod. To je vzrok, zakaj so slovenske množice s tolikim zadovoljstvom pozdravile vest, da so se slovenski župani in občinski svetovaleci vseh strank združili, da se složno borijo za uresničenje posebnega statuta.

To je le en način skupne obrambe naših narodnih pravic. Nastanejo pa lahko tudi prilike, ko je treba z drugimi sredstvi enotno odbijati napade zoper naš narodni obstoj.

Tako so se Slovenci različnih političnih nazorov združevali pri zadnjih občinskih volitvah na skupnih listah.

Zastopnika Slov. dem. zveze in tako zva-

ne Slov. kat. skupnosti sta pa sedaj v časopisu Trieste izjavila, da je tako združevanje za bodočnost izključeno, češ da njuni stranki ne bosta v nobenem primeru sodelovali s slovenskimi komunisti in titovci. Ali tudi tedaj ne, ako bi zaradi slovenske nesloge padla ta ali ona slovenska občina v roke laških nacionalistov?

Če tako mislijo, naj vedo, da bi tako njihovo politiko obsojala ne samo vsa narodno zavedna slovenska javnost, temveč da bi jih pustili na cedilu tudi njihovi lastni pristaši. Že zdrava ljudska pamet nam namreč pravi, da narod, ki ga obdajajo tolike nevarnosti, da je že primoran boriti se za golo življenje, ne sme sam slabiti in cepiti svojih sil, temveč strniti vse svoje moči, da se ohrani in ne umrje.

Dopisi v Tržaškega

NABREŽINA

Nedavno tega smo v listu ožigosali protipravno in nesocialno ravnanje nabrežinskega oddelka Selada. Vse kaže, da so naše utemeljene pritožbe naletele na gluha ušesa, ker se številnim brezposelnim delavcem še vedno dogajajo hude, vnebovpijoče krivice. Uprava Selada se enostavno noče držati zakonitih predpisov, predvsem onega, ki določa, koliko časa sme delavec biti pri njej zaposlen.

Nekateri trde, da je tega neurejenega in krivičnega stanja kriva pomožna ustanova za socialno skrbstvo v Trstu, ker samo ta predlaga, katere osebe so dela najbolj potrebne.

Že zadnjič smo poudarili, da je ta postopek silno pomanjkljiv, kajti uradniki iz Trsta ne morejo pri najboljši volji temeljito poznati socialnih razmer v naši občini.

Zato ponovno predlagamo, naj pri dodeljevanju dela sodelujejo tudi krajevne organizacije, ker le te morejo preprečiti, da se brezposelnim ne dogode grobe krivice. Ne smemo pozabiti, da je pri vprašanju vsakdanjega kruha vsak človek zelo občutljiv in da zna najmanjša krivica povzročiti nepredvidene posledice.

CEROVLJE

V listu smo že poročali, kako je v vasi slabo odjeknila vest, da je naše obnove konec. Te dni pa vlada tu veliko razburjenje in negotovost, ker je uprava državnih cest zaprla cesto za Sestlan. Vsi sicer razumemo, da je do tega moralo priti, če je gradbeno podjetje hotelo nadaljevati z deli na avtocesti, vendar se nikakor ne moremo strinjati, da bi cesta bila za vselej zaprta.

Z bliskovito naglico se je namreč po naših vaseh razširila vest, da uprava državnih cest ne misli na tem mestu zgraditi mosta ali nadvoza čez avtocesto. Cerovci in Mavhinjci bi se morali posluževati le ceste, ki pelje skozi Vižovlje.

Vsakdo, ki količkaj pozna tamkajšnje razmere, pa ve, da je ta pot za Cerovce neprimerno daljša in na nekaterih mestih za tovornike celo neprehodna. Poleg tega bi vse hiše v Sestlanu, ki stoje nad avtocesto, bile odrezane od vasi. V njihovi bližini je tudi novo pokopališče, ki bi po tem načrtu ravno tako ostalo brez primerne ceste. Vsi ti razlogi dovolj jasno govore, kako so nespametno in nepremišljeno ravnali gospodje, ki so sestavljali načrt avtoceste. Prebivalci iz Cerovlj, Mavhinj, Vižovlj in Sestlana zato soglasno zahtevajo, naj se ne prekine stara cesta, ter enodušno izjavljajo, da se s tem početjem grobo zanemarjajo in teptajo njihove življenjske koristi.

Pretekli torek se je številno zastopstvo vseh treh prizadetih vasi zglasilo na županstvu v Nabrežini, kjer je ožjemu odboru obrazložilo svoje zahteve ter ga prosilo, naj ukrene vse potrebno, da se vprašanje zadovoljivo reši. Župan je zagotovil, da ne bo občinska uprava mirovala, dokler se zadeva ne uredi, kakor so predlagali zastopniki naših vasi.

Tu naj pripomnimo, da bi se take stvari ne

dogajale, če bi nabrežinski tehnični urad bolj pazljivo sledil gradbeni dejavnosti, ki jo v občini razvijajo državna in druga neobčinska oblastva.

DOLINA

Na zadnji seji občinskega sveta so svetovalci med drugim razpravljali tudi o zemljišču, ki je last dolinske in riemanjske srenje in ga sedaj namerava kupiti Ustanova industrijskega pristanišča. Gre za 81 tisoč 443 kv. metrov, na katerih bodo zgradili nove tovarne in ceste.

Župan Lovriha je poročal o poteku pogajanj med lastniki in ustanovo ter pripomnil, da bi lahko prišlo do razlastitve, če bi gospodarji ne pristali na prodajo.

Ustanova sedaj ponuja 18 in pol milijona lir in se zdi, da bodo lastniki na to ceno pristali. Z izkupičkom bi v Riemanjih postavili sodobno urejeno oljarno, kupili dva traktorja in uredili nekatere pašnike.

Važna se nam zdi predvsem oljarna, kajti odkar so Plavje prišle pod Jugoslavijo, je vsa Tržaška ostala brez današnjim potrebam ustrezajoče priprave za izdelovanje olja. In vendar so oljke važen pridelek naših kmetovalcev, čeprav se zanje nekateri premalo ali nič ne brigajo. Svetovalci so pooblastili ožji občinski odbor, naj nadaljuje pogajanja za prodajo zemljišč ter sklene tudi kupoprodajno pogodbo.

Te dni so na Ravnateljstvu za javna dela v Trstu oddali na dražbi gradnje nove vojašnice za finančne stražnike v Dolini. Poslopje bo stalo 18 milijonov 50 tisoč lir in ga bo zidalo podjetje Cerbone Domenico.

KJADIN

Trinpetdesetletnemu Ivanu Škerlu iz Kjadina 22 se je pretekli ponedeljek pripetila v Trstu edinstvena nezgoda. Mož je v bližini Ponte della Fabra šel čez cesto, ko ga je nenadoma povozil tramvaj. Da ni prišlo do hujše nesreče, se ima moč zahvaliti spretnosti sprevodnika, ki je še ob pravem trenutku zavrl in spustil mrežo pred sprednjimi kolesi tramvajskega voza. Škerla je voz povlekel le nekaj metrov po tračnicah, ne da bi ga resno poškodoval. Morali so kljub temu priti gasilci, da so ponesrečenca rešili iz

mreže. Zdravniki so mu v bolnici nudili prvo pomoč, a mož se je še isti dan vrnil domov.

SESLJAN

Pred nekaj tedni so v Sestlanu dogradili veliko pritlično poslopje, v katerem bosta imela sedež sesljski poštni urad in podružnica Tržaške hranilnice.

Stavbo so sezidali na stroške tržaškega denarnega zavoda, ki si je zbral lep prostor v središču vasi. Sedaj urejujejo še zemljišče pred poslopjem, tako da bosta urada lahko začela v kratkem poslovati.

Na račun nove zgradbe so padale pri nas najrazličnejše opazke. Nekateri so pravili, da je podobno skladišču, drugi konjskemu hlevu, tretji zaporu itd. Najbolj utemeljene se nam pa zde pripombe onih, ki trde, da stoji stavba preblizu ceste. To pomeni, da sedaj se ne more več podaljšati sesljski trg, kar bi glede na čedalje večji promet bilo nujno potrebno.

Kljub vsem tem pomanjkljivostim pa menimo, da je nova stavba velika pridobitev za vso vas in bližnjo okolico, predvsem zato, ker smo zdaj prišli do dostojnega poštnege urada.

ŠEMPOLAJ

Trgatev je že za nami in žlahtna nova kapljica je tudi pod streho. Vinski pridelek se je letos zares prav dobro obnesel, saj je to glavni vir dohodkov za naše kmetovalce.

Nekateri se sicer pritožujejo, da imajo manj vina kot lani, toda obenem pripominjajo, da je letošnje po kakovosti boljše.

Še ena skrb straši naše vinogradnike. Boje se, da ne bodo smeli kuhati žganja iz vinskih tropin, kakor so delali vsa leta od 1945. Velika škoda bi namreč bila, če bi morali tropine zavreči, medtem ko bi z njimi lahko le nekaj prihranili.

SV. KRIŽ

Preteklo nedeljo so v Križu otvorili Ljudski dom, ki so ga zgradili na pobudo in s podporo komunistične stranke našega ozemlja. Poslopje je dolgo 43 m, široko 12 in visoko 8 m. Gradili so ga po načrtu, ki ga je izdelal domači stavbenik Cvetko Štefančič.

Zanimivo je, da so skoraj vsa dela prostovoljno izvršili domači delavci, za kar so rabili pet let. Slovesni otvoritvi je prisostvoval tudi znani komunistični senator Peter Secchia.

Važne cerkvene spremembe na Primorskem

Del tržaško-koprške škofije, ki pripada Sloveniji, je bil doslej pod upravo ljubljanskega škofa Antona Vovka. Ker pa je zaradi prevelike oddaljenosti pastirska služba trpela, je msgr. Vovk naprosil sv. stolico, naj bi preuredila upravo tega ozemlja tako, da bi se postojnski in trnovski dekanat ponovno združila z ljubljansko škofijo. Ta dekanska sta bila namreč od nje odtrgana po prvi svetovni vojni. Za ostalo ozemlje pa naj bi bil imenovan poseben apostolski administrator. Sv. stolica zaenkrat ni ugodila prvi prošnji, pač pa je določila za ozemlje tržaške škofije apostolskega administratorja msgr. dr. Mihaela Toroša in mu hkrati dodelila kot delegata župnika v Tomaju g. Albina Kjundra, ki je bil ob tej priliki imenovan za prelata. Dne 24. oktobra je v Ljubljani msgr. Toroš prevzel novo nalogo. Msgr. Kju-

der je postal škofovski delegat v Kopru na mesto msgr. Musizze, ki je odstopil. Novi prelat ima vse škofovske pravice, vključno birmovanje, ne more pa premeščati duhovnikov. V nedeljo, 13. nov., bo msgr. Toroš slovesno ustoličen v Kopru, kjer bo tudi uradno predstavil svojega delegata msgr. Kjundra, ki bo tako prevzel skrb nad 46 župnijami bivše tržaško-koprške škofije.

Msgr. Kjundra čaka težko in odgovorno delo zlasti v Koprščini. Vsa duhovščina, ki se je vzgajala in živela v istih verskih, kulturnih in narodnih okoliščinah, se veseli imenovanja svojega odličnega sobrata. Novi list, čigar naročnik in iskren prijatelj je novi dostojanstvenik, s posebnim zadovoljstvom spo-roča to radostno novico. Vsemogočni naj novega delegata podpira in živi na mnoga leta!

Dopisi iz Goriške

ŠTEVERJAN

Na praznik vseh svetih smo se tudi letos v svojih molitvah spomnili dragih rajnih. Moški cerkveni zbor je pri popoldanskem blagoslovu pod vodstvom g. Srebrničja zapel veličastno žalostinko »Usmili se Gospode«. Nato je bil običajni sprevod na pokopališče, kjer so trije duhovniki molili na grobovih za verne duše. Mešani zbor je tu zapel nekaj žalostink. Posebno lepa in mogočna je bila »Jaz sem življenje in vstajenje«.

Na vernih duš dan so razne organizacije položile na spomenik padlim v drugi svetovni vojni lepe vence. Enega je v imenu vseh Števerjancev položilo županstvo. Pred spomenikom se je zbral ves občinski svet, kjer je g. župan Podveršič imel lep nagovor. Njegove besede so bile prešinjene s plemenitim človečanstvom. Pohvaliti moramo naše vaščane, ker so se zares v obilnem številu udeležili žalnih svečanosti v cerkvi, na pokopališču in pred spomenikom. Tudi tu so pevcem zapeli nekaj žalostink. Posebno so nas razveselili naši rojaki iz Jugoslavije, ki so letos prvič po vojni v večjem številu obiskali grobove svojih rajnih.

POTREBA POZADRUGI

Že več dni smo v polnem delu. Hitimo sejati pšenico, saj je že skrajni čas. Dela pa nam ne gredo prav od rok, čeprav imamo v vasi na razpolago že pet traktorjev. Med temi je posebno za naše hribovite kraje zelo pripraven mali traktor, ki je last posestnika Cirila Klanjščka. Ponovno se je pokazala živa potreba po moderni sejalci, ki bi bila uporabna za naš brdoviti svet. Če bi bili števerjanski kmetovalci združeni v zadrugi, bi si z lahkoto nabavili sejalke in polagoma tudi druge potrebne stroje.

Seveda bi bilo nes pametno misliti in pričakovati, da bi že od vsega početka v zadrugi stopili vsi posestniki. Dovolj je, da se v začetku prijavi 7 do 10 naprednejših, ker bi njihovemu zgledu drugi sledili. Na isti način so se kmetje organizirali tudi na južnem Tirolskem, o čemer smo se prepričali udeleženci izleta, ki ga je poletni priredila goriška kmetijska šola. Geslo slovenskega kmeta bodi tole: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal! Le tako se bomo gospodarsko okrepili!

IZ PEVME

Uprava Ustanove treh Benečij, ki sedaj obdeluje ogromno bivše Fogarjevo zemljišče, ne kaže nobenega razumevanja za potrebe naših delovnih ljudi. Četudi je do 11. novembra stara pogodba še v veljavi, uprava posestva moti naše ljudi pri delu. Svoj čas smo že pisali, da so jih skušali ovirati že pri žetvi. V zadnjem času so preorali pot, ki je vodila do Soče, in so jo Pevmčani od davna uporabljali; še huje je, da še vedno prepovedujejo pot k studentu ob Soči, kamor vsi vaščani hodijo po zdravem pitno vodo že od leta 1917; saj so studenec lepo ogradile prve italijanske čete, ko so prišle v Pevmo. Sedaj pa to na pol državno podjetje ne spoštuje niti te pravice pevmskih vaščanov. Razume se, da te in druge sitnosti ustvarjajo v naših ljudeh napeto razpoloženje, saj je ravnanje ustanove zares protiljudsko in nesocialno. Prav bi bilo, da na pravi prefektura tu red in pouči upravo po-

sestva, kako je treba ravnati s kmečkim prebivalstvom.

Dela pri pevmskem otroškem vrtcu so kar nekako zastala. Občinski svetovalec Pavlin je zaradi tega zaprosil pojasnila pri g. županu. Pevmski in oslavski malčki so ostali letos brez vrteca, kajti onega na Oslavju so brez potrebe ukinili, čeprav so starši proti temu odločno ugovarjali.

Župan dr. Bernardis je g. Pavlinu odgovoril, da se je gradbeno podjetje obvezalo, dokončati gradnjo vrteca do 15. novembra. Če se to ne zgodi, bodo nadaljevali s poukom v bivšem vrtcu na Oslavju.

Imamo vtis, da tako ravnanje z našimi vrteci in našimi malčki ni povsem v redu.

RAZSTAVA NEPOKLICNIH SLIKARJEV

Na Korzu, in sicer v prostorih društva goriških časnikarjev, je enajst mladih nepoklicnih goriških slikarjev razstavilo svoja dela. Med njimi sta tudi dva Slovenca: Kosič Andrej in Klanjšček Edvard. Ljubitelji lepe umetnosti si bodo to razstavo prav gotovo ogledali.

IZ SOVODENJ

V Novem listu smo svoj čas že poročali, da je občinski svet sklenil postaviti v našem zvoniku novo uro. Z zanimanjem se Sovodenjci sedaj ustavljamo pred cerkvijo in opazujemo delavce pri njihovem poslu. Saj je naša cerkev ena najlepših na Goriškem in se po umetniški dovršenosti le redko katera lahko z njo meri. Nam in bodočim našim rodovom priča o izredni ljubezni in nepretrgani skrbi, ki ju je vanjo polagal neutrudljivi župnik Peter Butkovič, slovenski pisatelj in najboljši slovenski ugankar. S svojo cerkvijo, ki je polna pristnih domačih umetnin, si je prerano umrl duhovnik in umetnik postavil trajen spomenik med Slovenci na naši južnozahodni narodni meji.

Naša cerkev bo z novo moderno uro, ki jo postavlja podjetje Peressin iz Moše, na privlačnosti in priljubljenosti močno pridobila. Dela bodo v kratkem končana, vsi stroški pa bodo znašali le nekaj nad 90 tisoč lir.

POPRAVEK. Tiskarski skrat nam je v zadnji dopis iz Sovodenj vrnil malo pomoto, ki jo popravljamo: Prefekturni odbor ni odobril izpopolnitve pravilnika o praznikih, marveč občinski pravilnik o paznikih.

IZ DOBERDOBA

Doberdobci smo z letošnjim pridelkom, hvala Bogu, kar zadovoljni. Posebno veselje smo uživali ob trgatvi. Vinski pridelek je letos boljši od lanskega tako po količini kakor po kakovosti. Take kapljice že več let nismo pili.

Naši ljudje prav radi in vedno v večjem številu zahajajo na obiske v Jugoslavijo. Pozna se tudi, da so se razmere v tržiški ladjedelnici uredile in da naših delavcev ne muči več tolika skrb za bodočnost, ker mu je sedaj zajamčeno delo za več let. Ob tej priliki pa delavcem svetujemo, naj na kak način poskrbe, da spopolnijo svojo strokovno izobrazbo. Saj je v Trzišču več strokovnih tečajev, ki pridejo prav delavcu, ki se hoče v svoji stroki izobraziti. Večja izobrazba mu tudi omogoči, da si zboljša zaslužek.

Ta teden smo dobili tržiške časopise jako pozno, pa tudi pisma prihajajo večkrat z

zamudo! Naj napravi red, kdor je za to poklican.

KRMIN

Preteklo soboto je pri nas padala debela toča. Obramba proti toči ni delovala. Škode le zato ni bilo, ker so kmetje pridelke že pobrali. Drugače bi pa bila škoda ogromna. Živ dokaz, kako potrebna je poletna obramba proti toči. Konzorciju za boj proti toči, ki ima sedež v Krminu, je goriška deželna uprava izplačala 300 tisoč lir podpore. To je hvale vredno dejanje, saj je konzorcij imel v letošnjem poletju zares velike stroške.

Kakor drugod, zlasti v Ronkah in Ločniku, postajajo poljske miši tudi pri nas vedno bolj nevarne za nasade. Zato so naši poljedelci naprosili kmetijsko nadzorništvo v Gorici, naj uspešno podpre njihovo borbo proti novi nevarnosti, ki ogroža naša polja in vinograde. Tu je zares potrebna izdatna državna podpora, ker kmetje sami ne zmorejo takega bremena.

NOVA KAPELICA

Goriško županstvo je na desni strani vhoda na goriško pokopališče zgradilo lepo kapelico. Blagoslovil jo je v prisotnosti župana, podžupana in vernikov nadškof msgr. Ambrosi.

Na praznik vseh svetih in na vernih duš dan so se na goriško pokopališče zgrinjale ogromne množice. Kljub živahnemu prometu ni bilo hvala Bogu niti najmanjše nesreče. Podjetje Ata je uredilo promet v splošno zadovoljstvo. Vsi grobovi, zlasti oni, v katerih počivajo zemeljski ostanki slovenskih žrtv druge svetovne vojne, so bili lepo okrašeni.

V SPOMIN PADLIH

Povsod, zlasti v Gorici, Doberdobi, Števerjanu, Pevmi so slovenski verniki na praznik vseh svetih in na vernih duš dan počastili spomin padlih v drugi svetovni vojni. Na njih spomenike in grobove so položili vence in šopke rož. Naj dobri Stvarnik da rajnim večni mir in pokoj!

TRZIČ

Na praznik vseh svetih bi morala spluti v morje 19-tisočtonska petrolejska ladja, ki so jo tržiške ladjedelnice zgradile na račun pomorskega podjetja Cosarma na Siciliji, a kraška burja, ki je one dni brila s strahotno silo, je njeno splovitev začasno preprečila. Izkušeni inženir Verzeznassi je delo raje odložil. To se je zgodilo prvič v 48 letih, odkar obstaja ladjedelnica. Na dan vseh svetih so novo ladjo zato le slovesno blagoslovili, kar je opravil goriški nadškof msgr. Ambrosi.

V nedeljo bo splula v morje nova 3-tisočtonska vojna ladjica, ki jo je naročilo obrambno ministrstvo. Zgrajena je po vzorcu vojnih ladij »Vasa« in je prva take vrste v Italiji. Imenovala se bo »Sentinella«.

Podjetje Solvay je pripravljeno darovati tržiški občini bivšo telovadnico in okoli ležečo parcelo 3500 kv. m. Občina naj se pa obveže, da preuredi telovadnico v otroški vrt. Za to delo je podjetje voljno dati občini tudi 10-milijonsko posojilo, ki naj se obrestuje po 3%. Občina pa je za vedno dolžna vzdrževati na tem zemljišču otroški vrt. Za vsakega otroka svojih uslužbencev bo Solvay plačevala 20 tisoč lir na leto. Občinski svet je ugodno darilno ponudbo soglasno sprejel. Novi otroški vrt bodo po želji Solvaya upravljale sestre.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV

Konec oktobra se je iz neznanih vzrokov ustrelil v bližini Čedad podčastnik pehotnega polka Andrej Rade z Reke. Pokojnik je bil oženjen z neko učiteljico in je živel v Šempetru.

Njegove telesne ostanke so iz Čedad prepeljali v Šempeter, kjer so mu oblastva in prijatelji priredili veličasten pogreb.

V sosednem Petjaku je stari kmet Benjamin Jusa nesrečno padel s štiri metre visokega kurnika ter si tako polomil svoje stare kosti, da so ga morali nemudoma prepeljati v čedadsko bolnico.

SREDNJE

Domačina Marijana Škodo so z razbito glavo in polomljenimi rebri odpeljali v čedadsko bolnico. Ko je revež pomagal nekaterim delavcem vleči s tovarnika težko železno cev, je ta padla nanj in ga hudo poškodovala. Njegovo stanje je zelo resno.

PLATIŠČE

Večina naših najboljših mož in fantov je morala za zaslužkom v tuje dežele. Mnogo jih dela tudi v belgijskih rudnikih. Od tam

smo dobili vest, da je naš vaščan Emil Moderjan padel 17. oktobra pod neki stroj. Zaradi hudih poškodb je revež nekaj dni pozneje umrl v bolnici.

Tako je njegova žena izgubila dobrega moža, njegova otročička pa skrbnega očeta. Hudo prizadeti družini izrekamo ob težki izgubi toplo sožalje s prošnjo, da ji ljubi Bog pomaga prenesti težki udarec.

UKVJE

Ker že več časa ni v Novem listu nobenega glasu o Kanalski dolini, se moramo vsaj mi oglasiti. Krompir smo že davno srečno spravili in tudi s koruzo smo morali pohiteti, čeprav ni bila še zrela, ko nam je že sneg silil za vas. In za vse svete smo imeli ne samo pobeljene, ampak prav zakepane grobove. Zdelo se je, da nas bo zima kar zagrnila s svojim mrzlim plaščem, ko nismo nanjo bili še pripravljeni niti s površniki, še manj pa s kurivom. Vsa nevarnost pa je zdaj mimo. Imamo namreč spet prav lepe in tople jesenske dneve. Kar se pa tiče kuriva in lesa na splošno, naj povemo, da raje les prodajamo, ker so cene zelo visoke. Hlodi so že kar po 25 tisoč lir kubični meter. Nekateri

gospodarji prejmejo prav lepe denarce, kar seveda ni vsem v prid, ker mnogim primanjkuje smisel za varčnost. Zlasti mladi rod je v tem oziru zelo lahkomišeln. Meni se samo o filmih in motorjih. Kolika razlika z nekdanjimi časi! Naši očanci so si večkrat z zelo hujno domišljijo raje pripovedovali prigodbe o gamsih in srnjakih.

ŽABNICE

Pred nekaj dnevi smo imeli v naši dolini zelo lepo vreme. Še prej pa je zametel sneg, da ga je ponekod bilo do 20 cm. Sedaj pričakujemo, da bo v kratkem padel pršič in se začela prijetna ter zabavna zimska sezona, ko bodo smučarji zopet poživili vso našo dolino.

Naj ne pozabimo poročati, da sta v farni cerkvi pred kratkim obljubila večno zvestobo domačina Ehrlich Anton in Sima Eliza. Bila je izredno lepa poroka s sv. mašo. Med obredom je pel žabniški cerkveni pevski zbor, saj je bila nevesta več let njegova zvesta članica.

Ženin in nevesta sta narodna zavedna in uživata veliko spoštovanje pri vseh vaščanih. To je pokazala tudi velika udeležba pri poroki, kar se pri nas redko pripeti.

Vsa vas jima želi bogatega božjega blagoslova na novi življenjski poti.

Čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

ŽRTEV PADE

Prihod cesarice v Ženevo bi bil moral ostati tajen. Toda zaradi reklame je vodstvo hotela »Beau Rivage« pustilo, da so ženevski dnevniki objavili novico, kdaj prispe visoki gost pod imenom grofica Hohenembs. Tako se je Lucheni s svojo pilo postavil že zgodaj zjutraj 10. septembra na prežo pred hotel. Sedeč na klopi v drevoredu se mirno pogovarja s starim upokojencem. Ob enajstih se odstrani na malo kosilo. Prav tedaj se v veži hotela pojavi cesarica s spremstvom in odide nakupovat v sosedne trgovine. Morilec ni mogel za njo. Življenje se ji je podaljšalo še za dobro uro časa.

Čez pol ure se je morilec vrnil. Igral se je z otročiči v parku ob nabrežju in prežal na hotelska vrata. Odbila je že ena. Zdajci opazi hotelske slugе, ki odnašajo prtljago na parnik ob nabrežju. Pet minut je še do odhoda. Sirena že tuli.

Glej, pred hotelom je skupina ljudi, ki se globoko klanjajo. Nato hitita preko zapuščene ceste — je prva popoldanska ura — dve gospe, zaviti v temne pajčolane.

Morilec spozna svojo žrtev. Požene se kot zver proti nabrežju, kjer so že vlačili vrvi na parnik. Pri ograji ob jezeru se je morilec hipoma obrnil, dvignil roko in zasadil z vso silo pilo v prsi cesarice. Ona je padla vznemirjena, morilec je zbežal. Vse se je zgodilo v eni sekundi, tako da se spremljevalka ni niti zavedla. Medtem je cesarica že vstala in zatrdjevala, da ji ni nič. Pohiteli sta čez mostič na parnik. Tu se cesarica naglo obrne h grofici Sztaray: »Brž, brž, dajte mi roko!« A že se je zgrudila na tla. Čez nekaj minut je odprla oči:

»Kaj se je zgodilo?« je začudeno vprašala. Komaj je to izrekla, je že zgubila zavest in ni se več vzdramila na tem svetu. Prenesli so jo v hotel in tam je šele zdravnik zapazil, da ima tik nad srcem krvavo ranico. Še enkrat je zahropela in usoda se je izpolnila...

Isti dan ji je mož z Dunaja pisal: »Z veseljem sem prebral tvoje pismo, da se boš kmalu vrnila.« Pisanja ni več prebrala, tudi vrnila se ni več — živa.

Ko so pripeljali mrtvo truplo cesarice na Dunaj, je vsa monarhija žalovala nad nesrečno ženo. Z vsem španskim ceremonijalom se je vil pogrebni spreved po ulicah prestolnice proti kapucinski cerkvi, kjer je že ležal sin Rudolf. Na vrata grobnice trikrat potrka dvorni obrednik. Z one strani se oglasi votli glas patra gvardijana: »Kdo je?«

Obrednik odvrne: »Elizabeta, cesarica in kraljica ponižno prosi za vstop.«

In krsta s cesarico za večno zgine za težkimi vrati v temno grobnico.

Tisti hip je na miramarskem stolpu zavihrala črna zastava. (Dalje)

III

*Nekje v bližini tiho ob skalovje
razbija se valovje,
smehlja se vse, vse peva,
v razkošju sladkem duša omedleva.*

Tako je zapel naš zamejski pesnik Ivan Trinko, ko je gledal prirodno krasoto Miramara in njegove okolice. Prav isto leto, ko je pesnik zapisal te stihе, je lepota naše slovenske obale zvalila v Miramar tudi prestolonaslednico Štefanijo. Ni poznala še črne usode, ki je omrežila grad in vse, ki so pri-

šli pod njegovo streho. Rudolf je takrat še živel po pameti in cesarskem ugledu. Zato je cesarična vsa srečna pripotovala konec avgusta 1885 preko Opčin v Trst in Miramar. V gradu je tedaj bil za kaštelana poročnik korvete Orel, Slovenec s Krasa.

Pa prelistajmo malo njegove zapiske z naslovom »Bivanje Nj. ces. kr. Visočanstva princezinje Štefanije 1. 1885 v Miramaru. Takole beremo:

Dne 24. avgusta 1885 ob deveti uri in petdeset minut je visoka gospa pripotovala v Miramar. V njenem spremstvu je bila tudi grofica Chotek, pozneje žena nadvojvode Ferdinanda. Po veličastnem sprejemu in odmoru v gradu so pripeketale dvorne kočije in se nato razvije dolg spreved proti Trstu. Za konjeniki se je v prvi kočiji vozil tržaški župan Bazzoni, nato spremstvo z dvora, v srednji kočiji je sedelo njeno č. kr. Visočanstvo, v zadnjih pa vse tržaško plemstvo. Pri pomolu sta dve mladi plemkinji poklonili visoki dami šopek cvetic z belo-rdečimi in črno-rumenimi barvami. Z vseh oken je cvetje kar deževalo na kočije, ki so lahko dirjale proti Svetemu Andreju.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nastop gojencev Glasbene matice

Tržaška Glasbena Matica je proslavila desetletnico svojega povojnega delovanja z jubilejno predstavo, na kateri so nastopili nekateri izmed njenih najboljših gojencev. Srednja glasbena šola in Glasbena šola »Center« iz Ljubljane sta se udeležili nastopa z nekaterimi zelo dobrimi gojenci. Prireditve, ki je bila v soboto 5. novembra v dvorani Stasiona »L. maj«, je privabila zelo številno občinstvo. K odličnemu uspehu go prispevalj ravno tako nadarjeni in pridni gojenci vseh treh šol, ki so večkrat presenetili z resno pripravo, kakor tudi vestni in postrtovalni vzgojitelji. Tem gre vse priznanje za resnost, s katero vzgajajo otroke v tako zahtevni stroki, kot je glasbena umetnost. Posebne hvale je bil vreden spored, ki se je v marsičem razlikoval od sporedov, ki so običajni pri takih večerih. Le skrbna izbira dobrih skladb iz vseh obdobj glasbenega ustvarjanja uspešno pripomore k oblikovanju temeljite vzgoje in osebnosti.

Pred kratkim je izšla prva številka novega slovenskega časopisa Jezik in slovstvo. V uvodniku poudarja uredništvo, da bo list skrbel za gojitev slovenskega jezika, odgovarjal na najbolj živa vprašanja iz književnosti in posvečal posebno skrb pouku materinega jezika na šolah ter idejno-estetski vzgoji mladine. V prvi številki se že kažejo obrisi tega vsebinskega okvira. Anton Sovre piše o tehniki prevajanja latinske proze, R. Kolarč objavlja razpravo »Narečje - knjižni jezik - šola«, A. Bajec piše jezikoslovno razpravo o vezanju več osebkov s povedkom in Boris Paternu objavlja daljši sestavek »Iz zgodovine slovenske literarne kritike«.

V Umetnostni galeriji v Mariboru razstavlja svoja dela naš tržaški rojak Lojze Spacal. Razstava obsega 14 monotipij in 76 deloma črno-belih, deloma barvnih lesorezov in linorezov. Čeprav na njej manjkajo Spacalova olja, skulpture ter gravirane in slikane lesene plošče, daje razstava dober vtis o umetniškem ustvarjanju našega rojaka, katerega delo je priznано tudi v tujini.

Spet so se odprla naša gledališča

Z nastopom prve jeseni so se spet odprla slovenska gledališča. Prvo je začelo novo gledališko sezono ljubljansko Mestno gledališče. 24. septembra je uprizorilo krstno predstavo ruske drame *Utva*, ki jo je spisal svetovno znani pisatelj Anton Čehov. Ta je zelo redek gost na slovenskih odrih, zato je bilo njegovo delo simpatično sprejeto. Režiral ga je Jože Babič, umetniški vodja SNG v Trstu. Kmalu nato je Mestno gledališče imelo drugo krstno predstavo. 5. oktobra je izvajalo dramo *Dva bre-gova*, delo nadarjenega slovenskega ekspresionističnega realista Antona Leskovca. Predstava je bila ena najboljših, kar jih je imelo Mestno gledališče v zadnjih letih.

17. septembra je imelo prvo krstno predstavo Mestno gledališče v Ptuj. Na oder je postavilo Kreftovo dramo *Celjski grofje*. Do letos je gledališče delovalo kot polpoklicno. Letos je postalo poklicna ustanova, ki jo bo vzdrževala ptujška občina. Novo gledališče je vključilo v svoj letošnji spored več slovenskih del, med drugim Cankarjevo farso *Za narodov blagor* in Remčev žaloigro *Užitkarji*.

Mariborska Drama je imela prvo predstavo 1. oktobra. Igrala je dramo *Obsedno stanje*, ki jo je spisal francoski dramatik Albert Camus. Delo je režiral Fran Zizek. Nekaj dni zatem je uprizorila drugo krstno predstavo, in sicer komedijo *Hiša v Montevideu*, ki jo je spisal nemški dramatik Curt Götz. Delo je postavil na oder režiser Miran Herceg.

Celjsko Mestno gledališče je začelo sezono 1. oktobra s krstno predstavo Shakespeareove drame *Othello*. Igra, ki jo je spretno režiral Branko Gombač, je bila pomembna umetniška manifestacija mlade gledališke ustanove. V drugi polovici oktobra je gledališče nastopilo z drugo krstno predstavo. Igralo je vohunsko igro *Operacija Altmarm*, ki jo je napisal mladi hrvaški književnik Aleksander Marodič. Predstavo je umetniško pripravil Sveta Jovanović.

Ljubljanska Drama je v letošnji sezoni nastopila prvič 8. oktobra. Kot prvo predstavo je izvajala dramo *Lov na čarovnice*, delo ameriškega dra-

Radi bi pohvalili vsakega gojenca posebej, kar je na žalost nemogoče. Najboljše uspehe, če upoštevamo študijsko stopnjo, so dosegli mali Amadej Trnkoczy (presenetila nas je plemenita zvočnost njegove igre, prava redkost v taki starosti!), kratkohlačni violinist Božo Mihelčič, Marija Kocjančičeva, vsi trije pihalci — oboist Andro Vuga, flavtist Miloš Pahor in klarinetist Albin Rudan — in Tajana Uršičeva, ki je ob spremljavi šolskega godalnega orkestra pod vodstvom Oskarja Kjudra igrala Plattijev klavirski koncert.

Bred šolsko preosnovno v Jugoslaviji

V Jugoslaviji nameravajo v kratkem preosnovati sedanje šolstvo. Po novem načrtu, ki ga je pripravila podkomisija za reformo šolstva pri Odboru za prosveto Zvezne skupščine, bi obvezno osnovno šolanje trajalo od 7. do 15. leta starosti. Osemletni osnovni pouk bi moral izčrpno usposobiti učenca za izbiro vsakega poklica in ga tudi pripraviti za morebitno nadaljnje šolanje na srednjih šolah.

(Reformirana srednja šola bi trajala štiri leta. Zadnji dve leti bodo dijaki lahko izbirali med ekonomsko-tehnično, prirodoslovno-matematično in humanistično smerjo šole. Prirodoslovno-matematična smer naj obsega matematiko, fiziko, kemijo in biologijo, izbrano gradivo iz materinskega jezika in književnosti, zgodovino, osnove političnega gospodarstva, sociologijo, zemljepis in modroslovje, telesno vzgojo in tuj jezik. Humanistična smer bi obsegala v glavnem iste predmete, vendar z različnim številom učnih ur v posameznih predmetih, ter dva tujega jezika. Ekonomsko-tehnična smer naj posveča posebno pozornost družbenim in prirodnim znanostim ter pouku praktičnih predmetov. Razen obveznih predmetov bi imela reformirana srednja šola še neobvezne predmete, tako tuje jezike, osnovno administracijo s strojeopisjem, gospodarsko računstvo, knjigovodstvo, geometrijo in teh-

V Mali galeriji v Ljubljani je bila pred nedavnim razstava risb mladega Jožeta Ovseca, ki je umrl komaj 21 let star. Ovsec je bil nedvomno zelo nadarjen umetnik - začetnik. Njegova dela izražajo občutljivo notranjost, v katero se je zaradi trpljenja, prestanega med internacijo, in zavoljo revščine in boleznih stalno poglabljal.

Pred nekaj tedni so začeli v Ljubljani snemati francosko-slovenski film *Ko pride ljubezen*. To je vegela zgodba o skupini francoskih gojenk, ki pridejo v Jugoslavijo na počitnice. Tu se med najbolj neugnano gojenko in mladim slovenskim študentom razvije ljubezen, ki se po vseh mogočih ovirah srečno zaključi. Film, za katerega je napisal vsebino Jacques Robert, režira francoski režiser Maurice Cloche. Poleg mladih francoskih igralk nastopajo še Milan Milošević, Metka Gibrjeličičeva in Stane Potokar.

nično risanje, tečaje iz elektrotehnike, agrobiologije, gospodinjstva itd. Za vse dijake srednjih šol je predvideno tudi obvezno delo v delavnicah in na vrtu.

Poleg te poklicne srednje šole naj obstoji še klasična gimnazija, ki bi trajala štiri leta. Klasični gimnaziji bi bili samo ena ali dve v vsaki republiki.

Ureditev pouka naj dijakom omogoči, da po končani srednji šoli lahko brez težav vstopijo v določene službe, v koliko ne bi želeli nadaljevati naukov na vseučilišču.

Načrt podkomisije se prav posebej poudarja, da bo moral ves pouk temeljiti na strogo marksistični ideologiji.

Ne bomo se spuščali v ocenjevanje novega načrta, ker je to zadeva šolskih strokovnjakov, poklicnih šolnikov in pedagogov. Nas zanima predvsem glasila idejna usmerjenost pouka. Kam bo pripeljala slovensko mladino marksistično-materialistična vzgoja? Življenjska praksa nas namreč uči, da je materializem uničil v naši mladini vsak smisel za idealizem, kar nujno vodi v praktični oportunizem. Zadeva bi bila naravnost brezupna, če bi nas ne tolažila zavest, da je ogromna večina slovenskih šolnikov toliko zrela in pogumna, da zna razlikovati zrno od plevla. Zato smo prepričani, da bo novi učni načrt izvajala tako, kakor ji bo dovelevali zdrav razum ter strokovne in narodne potrebe.

A. G.

matika Arthurja Millerja. Vnovič je nastopila s krstno predstavo ob koncu preteklega meseca. Tokrat je izvajala komedijo *Mandragola*, ki jo je spisal znani italijanski pisatelj Nicolo Machiavelli. Malovredno in nemoralno delo je priredil France Jamnik.

29. oktobra je prvič nastopilo novo poklicno gledališče v Novi Gorici. V režiji Cirile Medvedove je uprizorilo Kreftove *Celjske grofe*.

Konec oktobra je Mestno gledališče na Jesenicah izvajalo Harrisovo igro *Molčeca usta*, ki jo poznamo s filmskega platna pod naslovom Johnny Belinda. Delo je režiral Marjan Stare.

Gledališče Slovenskega Primorja, ki ima svoj stalni sedež v Kopru, je odprlo letošnjo sezono z uprizoritvijo dramatizacije Zolajevga dela *Therese Raquin*. Igro je kot gost spravil na oder režiser Andrej Hieng.

VZGOJNI KOTIČEK

Lepi obrazi

Nekdo je nekoč napisal, da lahko tudi v bogati palači srečaš poštenega in skromnega človeka. Ravno tako bi lahko rekli, da more tudi za lepim obličjem tičati povsem preprosta in globoka duša. Vendar se to na žalost zelo redko primeri, kajti resnično lep človek je v stalni nevarnosti in skušnjavi, da se prevzame in razvadi ter postane nečimern. Samo resnično zreli in duševno globlji ljudje se ubranijo tej nevarnosti.

»Lepa je« — slišimo večkrat — »a se tega tudi dobro zaveda!« Na take lepe ljudi bi zato morali pravzaprav gledati z majhno primesjo žalosti. Take osebe so namreč skoro vedno žrtve svoje zunanjosti: domišljavost in z njo združena praznota srca jim seva iz oči in govori iz vseh njihovih kretanj in besedi.

Vsak fant in mož resnega značaja bi se moral z vsemi silami truditi, da kljub vsej naravni občut-

ljivosti za lepoto ne podleže kar slepo vplivu in oblasti privlačne telesne zunanosti, temveč ohrani bistro oko tudi za usodne napake in grde poteze v značaju, ki so tako pogostoma posledice lepega obraza in telesa. Popačenost duše bi ga morala kaj hitro strezniti in ohladiti. To je izredno važna, četudi težavna naloga samovzgoje moške mladine. Naj le pomislijo, koliko na zunaj nemikavnih deklet imajo neprimerno globlji vpliv na moške kot tako zvane lepote! To je posledica lepote in privlačnosti njihovih duha in značaja, ki ima trajno vrednost in nikoli ne mine.

Z »lepoticami« bi se pa morali v vsakem primeru obnašati tako, da jih še sami ne potrjujejo v njih nečimernosti in površnosti ter jim tako nehoti samo škodujejo. Edino s takim ravnanjem jih morejo rešiti prokletstva napuha in obvarovati pred posledicami domišljavosti, ki zelo pogostoma vlečejo skozi vse poznejše življenje, a se na žalost ne morejo več odpraviti.

GOSPODARSTVO

Sv. Martin

Za veliko večino naših ljudi bo ta praznik šel mimo kot kateri koli drugi dan v tednu.

Bridko pa bo pri srcu nekaterim kolonom-polovinarjem, saj morajo ta dan izprazniti domačijo, ki jih je do sedaj redila. Najemniki v Pevni pri Gorici gledajo z bridkostjo na zemljo, ki bi morala biti njihova, a so jo zdaj morali zapustiti, četudi sega do kapi njih hiš. Zavedajo se, da sta zakona o agrarni reformi in o tvorbi malih posestev napravljena za drugod in ne za slovenskega najemnika.

O Sv. Martinu se zaključijo kmetovo gospodarsko leto in takrat kmetovalec napravi ob račun. Slab je v krajih, kjer je klestila toča, v splošnem pa je bilo letošnje leto precej ugodno, saj so skoraj vsi pridelki obilno navrgli, od pšenice in košnje do vinograde, sadovnjaka, koruze in zelja. Žal niso prodajne cene zadovoljive, a v splošnem lahko trdimo, kdor od zemlje živi in jo obdeluje z ljubeznijo, si je letos nekoliko opomogel.

Na Sv. Martina pokušujemo nov vinski pridelek. Nekoč se je pač dogajalo, da je vinogradnik ta dan povabil svoje prijatelje pokušati »ta novega« in jih je potem še zadržal na večerji. Na mizi so bili ajdovi žganci ali polenta s klobaso v omaki, pečen kostanj in sladka rebula. Kam je šla ta lepa navada? Ajdove moke ni več ali mnogo premalo. Vse to bi se lahko nadomestilo z drugim. Manjka predvsem pravo prijateljstvo, nesebična gostoljubnost in ljubezen do bližnjega. In tako izginja tudi ta lepa navada.

Dan sv. Martina sicer ostaja, a gre v pozabljenje. Vendar bi bilo za vsakega kmečkega gospodarja le koristno, da bi ta dan napravil obračun čez preteklo gospodarsko leto in proračun za prihodnje.

TRTE SO ŠE ZELENE!

Kar lepo jih pusti v miru, da listje porumeni in samo odpade. In tudi še potem se jih še dva tedna ne dotikaj, ker z odpadom listov ni zaključeno premikanje sokov v trti.

Če trte prezgodaj obrežeš, jih šibiš. Zato počakaj s tem delom do srede decembra.

VINO RJAVI!

Kdor ni ob trgatvi grozdju ali moštu dodal zadostne količine amonijevega sulfata ali druge snovi, temu sedaj vino rjavi. Da se o tem prepričaš — in to poskušaj naj napravi vsak kletar — vzemi iz soda kozarec vina in ga postavi na sod. Vino v kozarcu opazuj 48 ur. Če se v tem času vino prav nič ne spremeni, potem je zdravo. Če pa vino v kozarcu porjavi in postane motno, ga morate zdraviti. Čimprej vino porjavi, tem več zdravila uporabljaš. Če porjavi v 24 urah ali še prej, dodaj na vsak hl po 20 gramov metabisulfita ali 2 kocki enososine. Če vino porjavi v 36 urah, dodaj 15 gramov metabisulfita ali po 2 kocki enososine na hl. Če porjavi pozneje, dodaj po 10 gramov metabisulfita ali 1 kocko enososine na hl. Metabisulfit deni v malo platneno vrečko, enososino pa prej

zdrobi in nato deni v vrečko, katero obesiš pri vchi v sod, a le tako globoko, da je komaj pokrita z vinom.

Ko pozneje pretakaš, ne smeš sodov žveplati, preden jih naliješ.

Z navadnim žveplanjem boš le težko popolnoma ustavil rjavenje, posebno če pri pretakanju vino prezračiš, ker ravno ta čas najbolj porjavi.

ČLOVEKU NEVARNE ŽIVALSKÉ BOLEZNI

Ravnati lepo z živalmi ne pomeni, da jim smemo preveč zaupati ali biti z njimi preveč ljubeznivi. Nemalo je bolezni, ki lahko preidejo od živali na človeka. Temu prenosu bolezni pravijo živinozdravniki »zoonosis«. Zato je za vsakega kmetovalca in tudi za ostale ljudi le koristno, če vedo, katerih bolezni se morejo nalesti od živali.

Slinavka je pri parkljarjih zelo pogosta bolezen, ki preide tudi na človeka: na rokah in v ustih se napravijo mehurčki, ki niso navadno hudo nevarni, a zelo sitni. Zato je previdnost vedno na mestu, če je slinavka blizu. Posebno nevarna zna postati otrokom.

Mnogo bolj nevaren je vranični prisad, ki povzroči človeku črne otekline predvsem na rokah. V tem primeru ni dovolj, da si razkužimo roke, oziroma okužena mesta, temveč moramo k zdravniku, ki nas bo navadno cepil.

Sportni pregled

NOGOMET

Končno se je Tristini posrečilo prebiti obroč porazov, ki jo je oklepal že od začetka prvenstva A lige. Zmagala je s Pro Patrio in z njo zamenjala zadnje s predzadnjim mestom v lestvici. Na prvem mestu je sedaj čisto sama Fiorentina, za njo pa sta Inter in Milan, ki sta bila v nedeljo premagana.

V Jugoslaviji so odigrali polfinalni tekmi za državni nogometni pokal. Zmagal je Hajduk proti Spartaku z 2:0, BSK pa je porazil Crveno zvezdo s 4:0. Tako sta zasluženost prišla v finale Vukasovo moštvo in pa BSK. Zanimivo je, da v BSK ni igral noben igralec državne reprezentance.

V Zagrebu je bila v nedeljo zelo lepa tekma med domačim Dinamom in moskovskim Spartakom. Spartak je najboljši ruski klub, v katerem igra 8 državnih reprezentantov. Letos je igral tudi že v Italiji in je premagal Milan s 4:1, medtem ko je s Fiorentino igral neodločeno. V Zagrebu je bil izid 1:1. Tekma je bila zelo razburljiva in lepa. Zlasti se je odlikoval znani Horvat, ki je bil kar nepremagljiv.

Prenos tekme med Jugoslavijo in Francijo bo v petek ob 14.30 po radiu iz Beograda.

ATLETIKA

Atletska sezona se navadno konča, ko odpade listje. Letos pa se vse pripravlja na olimpijado, ki bo prihodnje leto v Melbourneu. Skupina najboljših atletov pojde te dni na izlet v Avstralijo, v SZ pa bodo imeli šele v kratkem prvenstvena tekmovanja.

Zanimivo je, da je bilo letos postavljenih kar 39 svetovnih in 29 evropskih rekordov. Človeku se to zdi kar neverjetno, saj so še pred kratkim mislili, da mnogi rekordi presegajo zmogljivost človeka.

Tak je n. pr. čas 45,4 na 400 metrov, ki ga je letos postavil Amerikanec Jones. Ali ni ta čas takšen kot 10,2 na 100 m, ki ga je že cela vrsta svetovnih tekačev dosegla, a ga že 20 let ni mogel nihče prekoračiti? Toda, kdo ve, kaj bo jutri? 16 let so bili prepričani, da je meja človeške zmogljivosti na 800 m 1:46,0, a Belgijec Moens je dokazal, da to ni res, ko je pretekel isto progo v 1:45,7.

Živinske jetike je pri nas še vedno precej, in sicer tudi v hlevih naprednih živinorejcev. Pri nas se ta bolezen pač ne zatira tako temeljito kot v mnogih drugih državah. Če zaužijemo mleko jetičnih živali in ga nismo prej prevreli ali pasterizirali, lahko dobimo jetiko predvsem na prebavilih. Posebno nevarno je za otroke, ki bi zaužili tako mleko.

Pes je človeku nevaren zaradi stekline, katere se vsakdo opravičeno boji. Kdor pa je s psi domač in se pusti od njih lizati, prav lahko dobi trakuljo ali tudi ikre, ki zlezejo v človeška pljuča.

Zaradi bolezni, ki jo prenašajo papige, umre vsako leto marsikateri ljubitelj teh živali.

Navedli smo nekaj primerov. Najbolje je da se živali čim manj dotikamo; na noben način pa se ne smemo pustiti od njih lizati. Če žival crkne, jo čimprej spravimo pod zemljo.

KLAVNICA ZA PIŠČANCE

V Italiji, posebno v bližini velikih mest, kjer je trg za perutnino najbolj ugoden, je nastalo že več vzrejališč za piščance. Redijo jih po ameriškem načinu — v baterijah. Takih vzrejališč je veliko posebno v okolici Turina. Posledica tega je, da cene piščancem padajo, ker je vzgoja v baterijah cenejša. Pokazala pa se je potreba po posebni klavnici za piščance, kjer jih bodo po vseh zdravstvenih predpisih in kolikor mogoče brez bolečin zaklali, s posebnimi stroji očistili, shranili v hladilnicah itd. Tako klavnico urejuje sedaj Kmetijski konzorcij v Turinu.

Najbolj razburljiva borba je bila letos v teku na 5000 m med Kucom in Iharosom. Dvakrat sta drug drugemu odvzela prvenstvo in pri tem znižala v enem letu rekord za več kot 10 sekund.

Zaenkrat je zmagal v tem dvoboju Iharos s 13:40,6, a Kuc bo ta rekord naskakoval v prihodnjih dneh. Najavil pa se je še tretji tekmeč Anglež Chataway.

Poleg tega ima Madžar Iharos še rekord na 1500 m (3:40,8), 3000 m (7:55,6), na 2 milj (8:33,4) in na 3 milje (13:14,2). Dalje imajo Madžari še prvenstvo v teku na 1000 in 2000 m (Razsavlgy).

Na 1500 m sta dosegla enak čas kot Iharos še njegov sorojak Tabory in Sved Nielsen, na 1000 m pa Norvežan Boysen.

Na dolgih progah še vedno prednjači Ceh Zatopek.

Poglejmo sedaj še metalce in skakalce ter ženske. V ponedeljek je v Splitu vrgel Jugoslovian Račić kladivo 60,28 m daleč in s tem postavil jugoslovanski rekord. Toda Rus Krivonosov je vrgel letos kladivo 64,52 m. Vendar pa mu bo nevaren tudi Amerikanec O'Connolly. Amerikanec Held je vrgel kopje 81,74 m.

V troskoku je postavil nov rekord Brazilc Silva, ki je skočil 16,56 m.

Pri ženskah so postavile nove rekorde Rusinje: Zibina, Jermolenko, Otkalenko, Gidina in Vinogradova, dalje Avstralka Strickland in Angležinja Leather.

Vrsta rekordov s tem še ni končana. Stafete, neolimpijske discipline, državni in evropski rekordi so že nekaj vsakdanjega.

Vse kaže, da bodo zato olimpijske igre izredno zanimive.

NAMIZNI TENIS

Prejšnji torki so se na Dunaju končale tekme za avstrijsko državno prvenstvo, na katerih so pa manjkali Madžari. Zmagal je Ceh Andreadis. Ze na tem tekmovanju je bilo mnogo presepečenj, a vendar ne toliko kot v Beogradu na prvenstvu Jugoslavije. Tu so se zlasti izkazali mladi igralci, med tem ko so »stari«, med njimi tudi Andreadis, kar po vrsti izpadli. Zmagovalec med posamezniki je tako postal Madžar Szepezi, ki je premagal s 3:1 jugoslovanskega prvaka Dolinarja. Szepezi igra levo roko. Drugo mesto je zasedel 21-letni Romun

(Nadaljevanje na 10. strani)

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

št. 38

Tarzan, kralj džungle

Castnik je videl, da so to črni vojščaki. Stirje so nosili na ramenih tovor, pred njim pa je stopal ogromen bel mož z mladim dekletom, odetim v leopardove kože. Tedaj sta obstala. Velikan je poklical D'Arnota po imenu in veselo planil proti njemu.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

D'Arnot je spoznal svojega prijatelja Tarzana. Ko so dospeli v tabor, se je pojasnilo marsikaj, kar je bilo dotlej uganka. S solzami radosti je Janin oče objel ljubljeno hčer. Crna Esmeralda pa je kar norela, ko je videla »zlato ubožico« živo in zdravo.

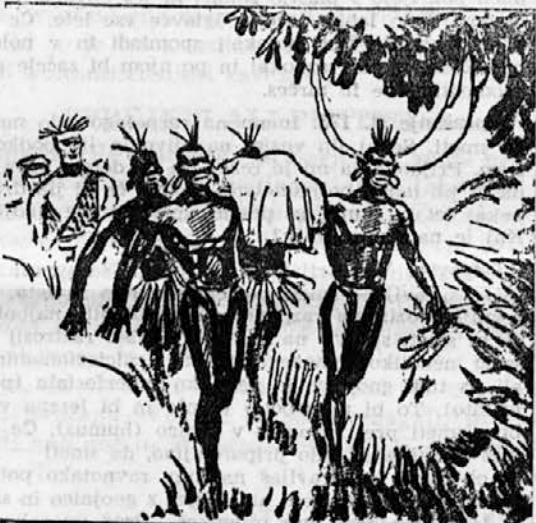

37

Vsi so priznali, da bi se Janina rešitev ne bila posrečila nikomur drugemu razen Tarzanu. Toliko so ga hvalili, da bi se najraje vrnil k svojim opicam. Veliko zanimanje so zbujali tudi Vazirci, ki so dobili od belih ljudi obilo darov.

Dotlej nista novodošleca videla ne Tenningtona in ne »Thurana«. »Kako se bo ta čudil, ko te bo zagledal,« je rekla Jane. »Njegovega presenečenja bo kmalu konec.« je srdito dejal Tarzan. Jane je uganila njegov namen in ga prosila, naj se ne maščuje.

Ko je sonce zahajalo, so pokopali Williama Claytona zraven strica in tete Greystoke. Tri salve so zagrmle v zadnji pozdrav možu, ki je znal hrabro zreti smrti v oči. Janin oče, ki je bil nekoč protestantski duhovnik, je opravil obred.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

»S sklonjenimi glavami je stala okoli gomile pisa na družba: francoski častniki in mornarji, Angleži in Amerikanci, afriški divjaki, sredi njih še Tarzan. Tak je bil prizor, ki sta ga zagledala lord Tennington in »Thuran« na povratku v tabor.

Guy De Maupassant

Pletilka stolov

Bilo je proti koncu kosila, ki ga je markiz de Bertrams priredil za začetek lova. Enajst lovcev, osem mladih gospa in zdravnik iz sosesčine so bili zbrani okrog dolge, slovesno razsvetljene mize, polne sadja in cvetja.

Začeli so govoriti o ljubezni, razvila se je živahna razprava o tistem večnem vprašanju, ali more človek v življenju resnično ljubiti le enkrat ali večkrat. Navajali so imena ljudi, ki so le enkrat samkrat resnično ljubili, nato pa zopet imena tistih, ki so večkrat silovito ljubili. Moški so izvečine trdili, da more strast, tako kot bolezen, enega ter istega človeka večkrat napasti in ga celo smrtno pogoditi, kadar se mu na pot postavi kakšna ovira. Čeprav tega mnenja niso izpodbijale, so ženske, ki svojo misel opirajo bolj na vzorne predstave kakor na življenjsko opažanje, vendarle trdile, da more ljubezen, prava ljubezen, velika ljubezen, smrtnika prevzeti le enkrat samkrat, da je podobna streli in da ostane srce, ki ga strela oplazi, za vedno prizadeto, prazno, opustošeno in opalje-

uo, tako da ga nobeno novo čustvo in nobene nove sanje ne morejo več oživeti.

Markiz, ki je mnogo ljubil, se je temu mnenju živahno zoperstavil:

»Rečem vam, da more človek ljubiti večkrat iz vseh svojih sil in iz vse svoje duše. Imena ljudi, ki so se ubili zaradi ljubezni, mi navajate za dokaz, da je v drugo nemogoče ljubiti. Jaz pa vam odgovarjam, da bi gotovo ozdraveli, če bi ne storili neumnosti in se ne ubili, kajti prav s tem so si odvzeli možnost ljubezenske ponovitve; vedno znova in znova bi doživljali ljubezen, vse do svoje naravne smrti. Z zaljubljenici je tako kakor s pijanci. Kdor se enkrat opije, se opije še večkrat, kdor je enkrat ljubil, bo ljubil vedno znova, to je pač stvar človekove narave.«

Zdravnika, starejšega pariškega zdravnika, ki se je umaknil na podeželje, so poprosili, da bi jim bil za razsodnika. Hoteli so zvedeti za njegovo mnenje.

Svojega mnenja o tej stvari pravzaprav ni imel. Dejal pa je:

»Strinjam se z markizom: to je pač stvar človekove narave. Vendar poznam ljubezen, ki je trajala petinpetdeset let in ves čas niti za en sam dan ni popustila in jo je le smrt pretrgala.«

Markiza je zaplosnila z rokami:

»O, kako je to lepo! Kako mora biti nebeško lepo, kadar te nekdo tako ljubi! Kakšna slast za človeka, ki ga petinpetdeset let dolgo obdaja vedno ista in vedno živa ljubezen! Kako srečno in

RADIO TRST A

Nedelja, 13. novembra ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; A. Rustja: Potopljivi zvon; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Koncert pianista Gabrijela Devetaka; 17.00 Koncert pevskega zbora »Valentin Vodnik«; 20.30 Puccini: Turandot, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 14. novembra ob: 12.55 Slovenski motivi; 18.00 Dvorak: Koncert za čelo in orkester; 19.15 Mamica pripoveduje; 21.15 Gershwin: Rapsodija v modrem; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 15. novembra ob: 13.30 Glasba po željah; 18.35 Koncert sopranistke Tatjane Elliott; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Radijski oder — Nestroy: Lumpacij vagabund, veseloigra v 6 slikah.

Sreda, 16. novembra ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.40 Koncert pianistke Senta Gollas; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 17. novembra ob: 14.00 Borodin: Polovski plesi; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Slovenski motivi; 21.00 Dramatizirana zgodba — R. Lenček: Izumitelj radarja; 23.00 Slovenski samospevi.

Petek, 18. novembra ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Sola in vzgoja; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 19. novembra ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester »Swinging Brothers«; 15.30 Pogovor z ženo; 16.15 Kavarniški koncert orkestra Carla Pachiorija; 16.35 Domači odmevi; 19.15 Radijska univerza; 22.00 Dve slovanski simfoniji.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 9. novembra asi dobil oz. dal za:

ameriški dolar	631—634 lir
avstrijski šiling	23—24 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	162—168 lir
funt sterling	1620—1640 lir
nemško marko	137—149 lir
pesos	18—21 lir
švicarski frank	147—148 lir
zlato	720—723 lir
napoleon	425—435 lir

TEDENSKI KOLEDARČEK

13. nov., **nedelja**: 23. pob., Stanislav, Nevenka
 14. nov., **ponedeljek**: Serapion, Borislava
 15. nov., **torek**: Leopold, Volčica
 16. nov., **sreda**: Otmar, Večerin
 17. nov., **četrtek**: Viktorija, Ljubava
 18. nov., **petek**: Odon, Oliva
 19. nov., **sobota**: Elizabeta, Imca

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 171: Na kakšno razdaljo od mejnika lahko vsadim živo mejo?

Odgovor: To zavisi od tega, kakšna naj bo živa meja. Po členu 892 Civ. zakonika lahko vsadiš navadno živo mejo, katero obrezuješ in neguješ, na razdaljo pol metra. Če tvori živo mejo brest, gaber, kostanj in podobno grmičevje, katerega vsako toliko posečemo, ne sme to biti vsajeno bliže od 1 metra; če pa tvori živo mejo akacija, potem mora biti vsajena na razdalji dveh metrov.

Vprašanje št. 172: Kdaj naj se seče les, da bo bolj trpežen? Ima li luna v tem oziru kakšen vpliv?

Odgovor: Naši pradedje so bili skozi tisočletja prepričani — tako govorijo že starogrški in rimski pisatelji — da se mora drevje sekati v padajoči luni in ne v rastoči, ker drugače les ni trpežen in postane črviv. Današnje znanstvo pa je dokazalo, da nima luna v tem oziru prav nobenega vpliva. Pač pa ima na trpežnost lesa zelo velik vpliv letna doba, v kateri ga sečemo. Če je drevje ob sečnji v soku, v dobi rasti, les mnogo manj traja, kot če je sekan v dobi počitka, to je od jeseni do začetka pomladi. Samo v hribovitih krajih, kjer je v zimskem času vsako delo nemogoče, sečemo tudi v drugih letnih časih. Za igličasto oziroma smolikavo drevje ni zimska sečnja tako važna kot za listnato, ker čoke iglavcev olupimo in se ti v nekaj dneh pokrijejo s plastjo smole, ki les obvarje pred okvaro. Zato lahko sečemo iglavce vse leto. Če bi pa listnata drevesa posekali spomladi in v poletnem času, bi les razpokal in po njem bi začele gospodariti glive in mrčes.

Vprašanje št. 173: Imam na razpolago zelo mnogo smeti. Sedaj jih vozim na njivo in jih podkopljem. Prijatelj pa mi je rekel, da ne delam prav in da bi jih lahko bolj smotrno izrabil, če bi jih držal nekaj let na kupu in potem uporabil kot gnojilo. Kaj je na tem resnice?

Odgovor: Vaš prijatelj ima prav. Naravnost na njivo spravljene smeti potrebujejo leta in leta, da segnijo oziroma razpadejo. Zato bi bilo najbolje, če bi smeti spravil na gnojišče in tam raztrosil po vrhu nekoliko apnenega dušika (calcioocianamide) ali pa tudi gnojnice in nekoliko superfosfata (perfosfata). To bi povzročilo vrenje in bi lesena vsebina smeti prej razpadla v črnico (humus). Če nimaš gnojišča, bi bilo priporočljivo, da smeti — tudi ob njivi — spravljaš na kup, ravnotako potrošiš z apnenim dušikom ali obliješ z gnojnico in skozi leto nekajkrat kup premeteš. Pred uporabo je potrebno ločiti grobe, še ne razpadle snovi od razpadlih: s slednjimi gnoji njivi, grobe snovi pa pusti na kupu še eno leto.

Vprašanje št. 174: Poljske miši mi uničujejo rade. Je li kakšno sredstvo, da bi jih uničili?

Odgovor: Najprimernejše za uničenje poljskih miši je »fosfuro di zinco« za kmetijske namene. Zdrobite 5 kg navadne koruze in jo držite skozi 24 ur v vodi, da se napije. Nato zlijte proč morebitno vodo in vrhu nabrekle koruze stresite 100 gramov »fosfuro di zinco« in dobro premešajte. Tako pripravljeno zastrupljeno vabo raztrosite v suhem vremenu okoli radiča in posebej še v mišje rove. Opozorjamo pa, da je »fosfuro di zinco« še vedno hud strup in je zato potrebno imeti med pripravljanjem in razdeljevanjem vabe ruto na ustih, mešati in razdeljevati je potrebno z leseno žlico, katero potem vrže v ogenj ali uporabljaj samo za taka dela.

OBMEJNI PROMET

Obmejni promet se vedno bolj živahno razvija. Saj je v mesecu oktobru prekoračilo državno mejo na goriških blokkih z italijanske strani kar 23.500 oseb s prepustnicami in dvolastniškimi dovoljenji. Prepustnic je bilo izdanih 19.329. Od jugoslovanske strani je prišlo v Italijo 13.298 oseb, od teh 5.411 s prepustnicami.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

Gautner, ki je premagal dvakratnega svetovnega prvaka Leacha. Izredno lepa je bila finalna tekma. Szepezi in Gautner sta igrala do zadnje trohice svojih moči in končno je v petem nizu zmagal z malenkostno razliko Szepezi (22:20, 19:21, 22:20, 18:21, 21:18).

Med ženskami je zmagala svetovna prvakinja Romunka Roseanu. V moških parih sta zasedla prvo mesto Madžara Gyetvai-Szepezi, drugo pa Dolinar-Harangoza; mešani pari: Stipek-R. Rowe; ženski pari: sestri Rowe (Angležinji).

SAH

Po šestem kolu mednarodnega turnirja v Zagrebu vodi Smislov s 4,5 točk, 2. in 3. mesto pa si delita Trifunović in Milić s 4 točkami. Sledijo jim O'Kelly, Geller, Bisguier, Gligorić, Dukstein s 3,5 t., Filip in Bareza s 3 t., Ivkov, Matanović, Rabar s 2,5 (1) itd. B. A.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

AKADEMSKI KLUB JADRAN

priredi

V SOBOTO, 12. NOVEMBRA

MARTINOVANJE

V MALI ROSSETTIJEVI DVORANI

Začetek ob 21. uri

Vabljen je vsa slovenska javnost!

blagoslovljeno mora biti življenje tistega, ki doživi takšno ljubezen!

Zdravnik se je smehljajal:

»V tej stvari se vsekakor motite, gospa, da je ljubljeno bitje bil mož. Dobro ga poznate, to je gospod Chouquet, vaški lekar. Kar pa se ženske tiče, ste jo prav tako poznali, tisto staro žensko, ki je prišla vsako leto enkrat sem v grad in popravljala spletene stole. Sicer pa bi vam rad zgodbo podrobneje povedal.«

Navdušenje žensk se je v hipu pleglo, njihovi dolgi obrazi so govorili: »Fuj, nikar!«, kakor da bi ljubezen izbirala le nežne in plemenite ljudi ter se zanimala le za višjo družbo.

Zdravnik je začel:

»Pred tremi meseci so me poklicali k njeni bolniški postelji. Dan pred tem se je bila pripeljala z vozom, ki ji je služil za hišico; vanj je bilo vpreženo vam vsem znano kljuse, spremljala pa sta jo dva velika črna psa, njena prijateljica in varuha. Duhovnik je že bil pri njej. Pooblastila naju je z izvršitvijo njene oporoke. In da bi nama razodela smisel svoje poslednje volje, nama je pripovedovala svoje življenje. Nikoli nisem doživel bolj nenavadne in bolj pretresljive ure.

Njen oče je pletel stole in njena mati prav tako. Nikdar ni imela stalnega domovanja na zemlji.

Kot otrok se je potikala okrog razcapana, umazana in polna mrčesa. Ustavljali so se v začetku vasi ob cestnem jarku in izpregli. Kljuse se je začelo pasti, pes je zadremal z gobcem na takah, dekletce pa se je valjalo po travi, medtem ko sta oče in mati v senci občestnih brestov popravila vse stare stole v soseski.

V tej potujoči hišici niso dosti govorili. Le takrat je padlo nekaj besed, ko je bilo treba določiti tistega, ki naj obrede hiše in pri tem ponavlja zelo znani vzklik: »Pletarji so tu! Stole pletemo!« Zatem so sedli in začeli zvijati slamo. Starši so sedli drug drugemu nasproti ali pa drug ob drugem. Kadar se je otrok preveč oddaljil ali pa skušal navezati stike s kakšnim paglavcem iz vasi, ga je oče z jeznim glasom poklical nazaj: »Ali mi greš takoj nazaj, capinka!« To so bile edine nežne besede, ki jih je slišala.

Ko je dorasla, so jo pošiljali, da je pobirala poškodovane stole. Tako je v vsaki vasi spoznavala otroke, toda tokrat so bili njihovi starši tisti, ki so svoje otroke surovo klicali nazaj: »Ali mi greš sem, capin! Samo enkrat mi še spregovori s to ciganko!«

Včasih so jo fantalini obmetavali s karmni.

Tu pa tam ji je kakšna ženska dala petico, ki si jo je skrbno shranila.

Ko je bila stara enajst let, so se nekega dne pripeljali skozi to pokrajino in takrat je za pokopališčem našla mladega Chouqueta, ki se je jokaj, ker mu je eden izmed tovarišev bil vzel dva novčiča. Solze mladega meščana, enega izmed tistih, ki je v svoji nebolglih ciganski glavici zanje mislila, da so vedno le srečni in zadovoljni, so jo pretresle. Približala se mu je in ko je spoznala razlog njegove nesreče, mu je izročila ves svoj prihranek, sedem sujev. Deček jih je seveda vzel in si otrl solze. Njo pa je prevzela takšna sreča, da ga je v hipu poljubila. On je bil tako zaverovan v denar na roki, da je to mirno dopustil. Ko je videla, da je ni niti zavrnil niti udaril, ga je znova objela, poljubila ga je in si ga pritiskala na srce, nato je zbežala. (Nadaljevanje)